

DYNEBODA

Ur arkiv och gamla handlingar

Dyneboda är en glest befolkad by i norra delen av Vånga socken. Om namnet syftar på fåbod eller tillfällig fiskebod är svårt att avgöra. Förleden Dyn- syftar ju på den sandiga stranden vid Immelsjön.

Byn, som bestod från början av endast en gård, har gamla anor. Det är först i samband med namnet på den, som vi påträffar namnet Wanghae. Namnen finns i ett arvsskifte från år 1379, då riddaren Thorbern Pedersen och hans syster Christine, riddare Johannis Thurgott änka, skiftade arv efter deras moder Gythe Laugesdotter, änka efter Peder Thorbernsson, troligen av ätten Galen. Det kan i förbigående nämnas, att Torbern Pedersen hade två döttrar med Billar, den yngre Gytha gift med riddaren Jacob Bille till Ljungby, nuvarande Trolle Ljungby.

Vid förenämnda arvsskifte talas bl.a. om en gård i (Wng) Wanghae socken Dyngaeboda bebodd av Nils Jonsson, som i landgille årligen skulle ge ett halvt mått (lagene) smör. Vi se således, att boskapskötseln var så gott som den enda inkomstkälla bonden hade för att få något över till att betala arrenden, skatter o.d.

Det är först 1614 som Dyneboda påträffas i äldre handlingar. Otto Lindenow till Borgeby tillbyter sig då av Christian IV bl.a. två gårdar med en "Enmärkeskov" (inhägnad skog) till 400 svin ollon, en stor byggnadsskog av fur och gemensamhetsfiske i Immeln och Bäen. I byte skulle konungen ha hammarshus. Otto Lindenow, som kommit i besittning av Hammarshus genom gifte med Anna Brahe, erhöll i byte ej enbart bondegods utan även Övedskloster. Från Hammarshus utfärdade Christian IV många brev bl.a. fundationsbrevet för staden Kristianstad den 22 maj 1614.

I danska skattelängder från 1617 nämnes Mogens i Döneboda. Efternamnet var Olufsen, som var född på 1500-talet. År 1641 fanns det tre bönder i byn, av vilka en hette Ored Mogensen, en son till Mogens Olufsen. Nämnda år skulle han i tionde till prästen erlægga 2 skeppor humle, 1 ost, 1 sida fläsk och en get. Ingen spannmål nämnes. Uppgifterna ge en god inblick i skogsbondens inkomster denna tid.

Tio år senare skulle bonden här i tionde lämna 4 ½ skeppor korn, 3 fjärdingar råg, en ost, 1 lamm och 4 skeppor humle.

Ored Mogensens efterträdare på förenämnda gård blev sonen Åke Oredsson född 1648. Han dog 1719 men hans hustru Kerstin levde till 1739. Makarna hade således upplevt såväl snapphanekrigen som den stora ofreden under Karl VII.

Under Åke Oredssons tid upprättades den första kartan över Duneboda by av lantmätare Grubb 1696. Beskrivningen, som är anbragt på själva kartan, är av stort kulturhistoriskt värde. Byn tillhörde kronan och vid indelningsverkets införande anslagen till kavallerist och ryttmästare Tornerfäldts kompani. Till Åke Oredssons gård hörde tre humlehagar och en kålgård. Han skördade andra o tredje kornets efter skeppan. Vid torrår fick han knappast skeppan ut-sädet igen. Jorden sköttes med ett par oxar och hästar. Han kunde vinterföda 2 par dragare, 4 à 5 stycken kor, 4 styck ungfänad, 7 stycken får och vid ollonår 30 styck svin. Förutom husbehovsved fick han bokskog utvisad till ½ skeppspund pottaska (85 kg). På utmarken låg en kvarn tillhörig hela byn.

Till skatternas betalning kunde säljas humle och ibland något bränsle och pottaska. Hemanet skatteköptes av Åke O. 1704.

Av Åke Oredssons 13 barn blev det sonen Ingeman, som övertog gården. Han var gift med Olu, dotter till den rike bonden Sven Niklasson i Näbbeboda. I detta äktenskap föddes sju barn, varav den äldste sonen Åke i sin ordning i unga år blev efterträdare på gården. Brodern Ored blev åbo i Sandvik och Jon i Hemmingslycke. System Svenborg gifte sig med bonden Ola Oredsson (Olsson) i Grönhult om vilken kyrkoboken förtäljer: Var en ganska hederlig och beskedlig man och liknade i sin vandel sin berömlige fader (Olof Matsson i Grönhult). Syster

Sissa gifte sig med Åke Olsson i Örsnäs. Alla syskonen bodde så gott som grannar med varandra.

Då Ingeman Åkesson avled den 31 mars 1810 efterlämnade han fyra omyndiga barn, Ola, Åke, Olu och Elna. De båda sönerna inköpte gemensamt fädernesgården 1817 för 1 736 rdlr 16 skilling banco.

Olu Ingemansdotter gifte sig först med bonden Anders Jeppsson på den vackra gården Skarvik. Efter några år avled maken liksom deras dotter Anna. Efter änkeårets utgång gifte sig Olu med sin kusin, somliga påstod halvbroder, nämndemannen Sven Nilsson på Boagården. Makarna bosatte sig i Skarvik. sonsonen och gården har professor Fredrik Böök vackert skildrat i sin bok, Resa i Sverige.

Ingeman Åkessons båda söner Åke och Ola övertog 1817 den gamla fädernegården, som då låg i en åker, som ännu kallas Furkappan. De blevo emellertid ej länge kvar på gården. Tro- ligen var det ekonomiska svårigheter, som tvang dem att 1824 sälja hemmanet till en släkting, Anders Nilsson i Skärnäs, för 3 111 rdlr 5 skillingar och 4 runstycke banco. Dessutom skulle Åke ha det s.k. Hultatorpet, som dennes son Nils Åkesson blev ägare till. Det var inget litet torp. I bouppteckningen efter honom se vi, att han här kunde föda en häst, 2 kor, 8 får och 4 svin.

Ola Ingemansson behöll sin hemmansdel längre tid, så han hann bli både nämndeman och fjärdingsman, innan han också byggde upp ett nytt hem på Ryttaevången till vilken även lades Blixavången. Härjämte skulle han också ha ett rikligt tilltaget undantag, såsom sommar- bete till två kor och sex får bland bondens egna djur, skjuts till och från kyrkan en gång i månaden och 30 kannor ”gott och välsmakande sjuogradigt brännvin”. Ola Ingemansson var endast 49 år när han började uppbära sitt undantag. Han levde till 1890, varför hans efter- trädare på gården fick betala undantag i 45 år, men ett par av dem fick också ge upp sina tillgångar till konkurs.

År 1881 köptes det gamla släkthemmanet av Carl Olsson från Fjälkestad, som redan 1896 i sin tur sålde det till sina barn för 6 000 kr. Det gamla undantaget till Ola Ingemansson följde fortfarande hemmanet, som Carl Olsson efter något år fick återtaga. Han hade då även inköpt en del av de från stamhemmanet bortsålda lotterna. Då han år 1896 sålde sin fasta egendom till Domänverket ägde han följande:

1/8 mantal nr 2 om 124 har, 1/8 mantal nr 2 om 128 har och 1/8 mantal nr 2 om 97,54 har. Hela försäljningssumman utgjorde endast 32 000 kr.

Så kom åbosenen Nils Andersson från Sönnarslöv (omkring 1920) hit som arrendator under några år. Efter hans död övertogs arrendet av sonen Anton, som friköpte den odlade jorden jämte mindre skogsområde, på 1920-talet. På grund av sjukdom fick han snart sälja hemmanet till nuvarande ägaren Verner Johansson från Björkhult. Största delen av den nu fullmognade skogen till Domänverket.

19/4 1965 och (45) **Götho**

I samband med Dyneboda kan nämnas att det finns två vapensköldar i Oppmanna kyrka, som tillhört Henrik Lindenows- och Beate Ulfeldtsätten.

Signaturen ”Götho” var folkskolläraren Gustaf Nilsson i Mjönäs.